

GJENPART

RIKSANTIKVAREN

ADR.: AKERSHUS FESTNING, BYGN. 18 - OSLO MIL. - OSLO 1 - TLF. (02) 41 96 00

OLDSAKSAMLINGEN

J.nr. 001471

02 JULI 84

SAKSB. AEC

ARK.Nr.

Kopier: MA

Fortidsminneforeningen
Buskerud avd.
Postboks 379
3001 DRAMMEN

DERES REF.

VAR REF. (Bes oppgitt ved svar)

DATO

2547 A-58/84 JCE/ac

28.juni 1984

TORPO STAVKIRKE ÅL KOMMUNE
KORET

Vi viser til Deres brev av 22.5.1984.

- En eventuell gjenoppbygging av koret i Torpo stavkirke er forbundet med så mange problemer at Riksantikvaren ikke kan anbefale at dette gjøres. Vi viser til vedlagte notat fra førsteantikvar Håkon Christie, datert 14.6.1984, for nærmere begrunnelse. Vedlagt følger dessuten kopier av korrespondanse og registreringsrapporter fra perioden 1970-77.

Materialene fra det revne kor er fredet etter lov om kulturminner og må behandles som museumsgjenstander. Det vil si at de må oppbevares ildsikkert og uten fare for at de tar skade på noen måte. Etter loven har Universitetets Oldsaksamling i Oslo ansvaret for at materialene blir sikret, og hvis det ikke kan ordnes med betryggende oppbevaring ved kirken, må materialene overlates til Oldsaksamlingen.

For Riksantikvaren

Jens Christian Eldal
Jens Christian Eldal
Fung. førsteantikvar

Kåre Hosar
Kåre Hosar

Vedlegg.

Gjenpart vedlagt notat av 14.6.1984:
- Fortidsminneforeningen, Oslo
- Universitetets Oldsaksamling

NOTAT

TORPO STAVKIRKE

Grunnlaget for en eventuell rekonstruksjon av kirkens
revne kor

Spørsmålet om gjenreising av Torpo stavkirkes kor ble på nytt aktuelt da et stort antall materialdeler fra det revne kor kom for dagen ved omleggingen av gulvet i den nye kirken i 1973. Sammen med de oppmålingstegninger som ble utført av kirken før koret ble revet, utgjør de funne materialdeler det grunnlag vi i dag har for å danne oss et bilde av kirkens utseende.

Før koret ble revet i 1880, foretok arkitekt G.A. Bull en oppmåling av kirken etter oppdrag av Foreningen til norske Fortidsminnemerkeres Bevaring. Han kom aldri selv til å tegne opp kirken, men arkitekt Chr. Christie foretok senere en opptegning av kirken på grunnlag av Bulls måleskisser. I forbindelse med mine arbeider med kirken har jeg foretatt en opptegning av koret på grunnlag av Bulls måleskisser (gjengitt i Norges Kirker, Buskerud, bd.1., s.118 ff, pl.10). Mitt inntrykk er at Bulls måleskisser gir et godt bilde av koret. Hovedform og konstruksjonsmåte er klarlagt. Han har imidlertid i liten grad gjort rede for detaljene, og de mange sammenføyninger, som preges av håndverkernes individuelle løsninger, har han ikke belyst. Enkelte utilgjengelige deler har han ikke tegnet.

De materialer fra det revne kor, som ble anvendt i den nye kirkes gulv, tok jeg til side da gulvene ble omlagt 1973. Ved en undersøkelse av de gamle materialene lot det seg gjøre å bestemme funksjonen til de enkelte delene (se innberetning av 26.8.74). I følgeskrivet til min innberetning heter det imidlertid at "så å si alle materialstykkene er forhugget eller beskåret tildels betydelig, og ingen har bevart opprinnelig lengde og bredde. Dessuten mangler viktige deler som staver, stavlegjer og sperrer...". Materialene supplerer det bilde av koret som Bulls måleskisser gir, men det gjenstår en rekke uløste spørsmål om detaljutformingen av bygningen.

Min konklusjon er derfor blitt at det ikke foreligger tilstrekkelig grunnlag til en rekonstruksjon av kirkens kor. Vi kjenner størrelse og konstruksjonsmåten, men detaljutformingen og den håndverksmessige utførelse vet vi så lite om, at det måtte utføres i analogi med andre kirkers kor. Og her stilles vi overfor et spesielt problem, fordi det revne kor i Torpo stavkirke hadde en form som vi ikke kjenner fra noen av de bevarte stavkirker. Det var bygget en gang i middelalderen til erstatning for det opprinnelige kor, som har vært betydelig smalere. Vi vet lite om hvordan det nyere koret var utført i detaljene og ingen forbilder å bygge på. Dertil kommer at en rekonstruksjon i stor utstrekning måtte utføres av nye materialer. De gamle måtte utlappes og kompletteres betydelig om de skulle kunne nyttes. Det er et spørsmål om det kor vi i dag kan reise vil gagne det opprinnelige skip.

Oslo, 14.juni 1984

Håkon Christie